

Lausunto

19.06.2013

TEM/968/00.06.01/2013

OIKEUSMINISTERIÖLLE

Viite lausuntopyyntö 22.4.2013 oikeudenhoidon uudistamisohjelmasta 2013–2025 (OM 11/03/2012)

Oikeusministeriö on pyytänyt työ- ja elinkeinoministeriöltä lausuntoa oikeudenhoidon uudistamisohjelmasta vuosille 2013–2025. Uudistamisohjelma sisältää yhteensä 57 nimettyä hanketta, joista työ- ja elinkeinoministeriö lausuu oman hallinnonalan kannalta keskeisimmistä seuraavaa.

Selvitetään erillisten tuomioistuinlinjojen hyödyt ja haitat sekä tarve nykyisten tuomioistuinlinjojen yhdistämiseen (hanke 8)

Tähän selvitystyöhön liittyen työ- ja elinkeinoministeriö haluaa kiinnittää huomioita asiaryhmänä kilpailuasioden käsittelyyn.

Kilpailuasioden kohdalla kahden eri tuomioistuinlinjan prosessi toteutuu tapauksessa, jossa todetaan hallinnollisessa prosessissa rikkomus ja määrätään mahdollisesti seuraamusmaksu ja käräjäoikeudessa käsitellään asiaan liittyvää vahingonkorvausvaatimusta.

Riippumatta uudistuksesta ja tuomioistuinlinjojen erillisyydestä tai yhdistymisestä, työ- ja elinkeinoministeriön painottaa, että kilpailuasioita käsiteltäessä on erityisen tärkeää turvata riittävä kilpailuoikeudellinen asiantuntemus, huolimatta siitä, missä portaassa tai tuomioistuinlinjassa asiaa käsitellään.

Laajennetaan oikaisuvaatimusjärjestelmän käyttöalaa (hanke 18)

Työ- ja elinkeinoministeriöllä ei sinänsä ole huomautettavaa hankkeen tavoitteisiin. Hanke on käynnissä ja työ- ja elinkeinoministeriö on toimittanut oikeusministeriölle lausunnon alustavasta arviostaan hallinnonalan lain-säädännöstä, johon oikaisuvaatimusjärjestelmä soveltuisi. Tältä osin oikeusministeriön kanssa jatketaan yhteistyössä selvitystä siitä, missä määrin oikaisumenettelyä voidaan laajentaa nykyisestä.

Työ- ja elinkeinoministeriö haluaa oikaisuvaatimusmenettelyyn liittyvänä kysymyksenä kiinnittää huomioita menettelystä asianosaisille syntyviin kuluihin. Siirryttäessä enenevässä määrin hallinnon sisäisen oikaisumenettelyyn, myös asianosaisille aiheutuu kuluja enemmän jo tässä vaiheessa. Tämä voi etenkin monimutkaisissa asioissa tarkoittaa merkittävääkin kulu-

riskiä, jonka oikeudenmukainen jakaantuminen asian lopputulokseen nähdessä tulisi oikaisuvaatimusjärjestelmää laajennettaessa ratkaista.

Selvitetään edellytykset hallinnollisten sanktioiden käyttöalan laajentamiselle (hanke 25)

Työ- ja elinkeinoministeriö kannattaa hanketta ja toivoo selvityksen selkeyttävän edellytyksiä hallinnollisten sanktioiden käyttämiselle. Tällä hetkellä sanktioiden käyttöedellytykset tarkastellaan kunkin lakihankkeen yhteydessä yksittäistapauksina, jolloin yhdenmukaisten käyttöedellytysten varmistaminen samantyyppisissä tilanteissa on haastavaa.

Työ- ja elinkeinoministeriö kiinnittää tässä yhteydessä huomiota siihen, että käynnissä on myös hankkeita, joissa hallinnollisten sanktioiden rinnalle suunnitellaan rikosoikeudellisia seuraamuksia.

Hallitusohjelmassa todetaan tarve selvittää kartellitapausten kriminalisointia. Hallitusohjelman mukaan: "Kilpailuoikeuden rikkomuksista seuraavia rangaistuksia kovennetaan. Hallitus selvittää mahdollisuudet kartellitapauksiin syyllistyneiden tuomitsemisesta henkilökohtaiseen rikosoikeudelliseen vastuuseen."

Tähän liittyen työ- ja elinkeinoministeriö on pyytänyt Kilpailu- ja kuluttajavirastolta selvityksen rikosoikeudellisen vastuun ulottamisesta kartellitapauksiin. Selvityksessä tullaan arvioimaan kriminalisoinnin mahdollisia hyötyjä ja haittoja. Selvityksen valmistelu on aloitettu toukokuussa 2013 ja sen laatiminen aloitetaan todennäköisesti elokuussa 2013. Mahdollista kriminalisointia on harkittu aiemminkin, muun muassa Kilpailulaki 2010 -hankkeen yhteydessä, jolloin kuitenkin todettiin, ettei asiaa ollut siinä yhteydessä tarkoituksenmukaista selvittää enempää.

Selvitys liittyy myös kilpailurajoituskieltojen rikkomisen seuraamusjärjestelmän yleis- ja erityisestävyyteen, riittävään sanktiotasoon, seuraamusjärjestelmän yhteensopivuuteen leniency-järjestelmän kanssa sekä niihin näkemuksiin, että erehdyttämistä sisältävä tarjouskartelli voisi täyttää tälläkin hetkellä petoksen tunnusmerkistön. Kansainvälisesti kilpailurajoituskieltojen rikkomisen kriminalisointi on lisääntynyt jossain määrin. Kriminalisointia selvitetessä yksi tärkeimmistä haasteista liittyy leniencyn toimivuuteen. Leniencyllä tarkoitetaan järjestelmää, jossa ensimmäisenä esim. kartellin paljastava yritys vapautuu sakoista ja muille paljastajille voidaan antaa sakoista alennuksia.

Selvitetään ryhmäkannelain soveltamisalan tai ryhmäkannejärjestelmän muuttamista siten, että se mahdollistaisi nykyistä monipuolisemmin juttujen viemisen tuomioistuimeen ryhmäkanteena (hanke 28)

Työ- ja elinkeinoministeriö pitää hyvänä, että ryhmäkanneoikeuden laajentamista selvitetään. Kysymys ryhmäkanteen käyttömahdollisuuksista työsuhteriidoissa nousee esiin ajoittain. Ryhmäkanteen käytön laajentaminen voi kuitenkin olla haasteellista, sillä työsuhteriidat ovat usein hyvin yksilöllisiä. Toisaalta jo nykyinen lainsäädäntö mahdollistaa usean kanteen käsittelemisen yhdessä, mikä on prosessieconomisesti tavoiteltavaa.

Ryhmäkanteen mahdollisesti selvitettävistä soveltamissaloista on uudistamishallitusohjelmassa mainittu vain työsuhteriidat liittyvät riidat ja ympäristövaHINGOT. Työ- ja elinkeinoministeriöllä ei ole tällä hetkellä ja tässä yhteydessä tarvetta yrittää nostaa kilpailuasioita mukaan yhdeksi selvitettäväksi soveltamisalaksi.

Tuomioistuinmaksujen käyttöalaa laajennetaan ja maksuja korotetaan (hanke 39)

Työ- ja elinkeinoministeriön näkemys on, että tuomioistuinmaksujen käyttöalan laajennus ja maksujen korottaminen on perusteltua erityisesti asiarhythmissä, joissa oikeudenkäynnin osapuolina on pääosin yrityksiä. Maksujärjestelmällä on mahdollista ohjata muutoksenhakua siten, että kynnys muutoksenhakuun nousisi nykyisestä. Maksuja voitaisiin myös periä jo asia vireilletulon yhteydessä.

Lisäksi nykyisin jos muutoksenhakuasia jää sillensä tai raukeaa taikka jää tutkimatta, oikeudenkäyntimaksua ei asianomaisessa tuomioistuimessa peritä. Työ- ja elinkeinoministeriö toteaa, että julkisissa hankinnoissa oikeudenkäyntimaksujen maksuperusteet ovat laajemmat siten, että julkisista hankintaa koskevassa valituksessa peritään oikeudenkäyntimaksu, vaikka valitusta ei oteta tutkittavaksi tai se poistetaan muutoin käsittelystä. Oikeudenkäyntimaksun perimistä näissä tilanteissa perusteltiin muutosta tehtäessä sillä, että tällaisen päätöksen tekeminen voinut edellyttää tuomioistuimelta merkittäviä ja laajoja selvitystoimia.

Selvitetään mahdollisuutta valtiollistaa talous- ja velkaneuvonta ulosoton tai oikeusavun yhteyteen (hanke 53)

Työ- ja elinkeinoministeriö asetti syyskuussa 2008 OTT Kirsti Rissasen tekemään kokonaisarvion talous- ja velkaneuvonnan toimivuudesta ja kehittämisestä (Talous- ja velkaneuvonnan arviointi, Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja, Kilpailukyky, 8/2009). Selvityksen mukaan talous- ja velkaneuvonta tulisi siirtää oikeusaputoimistoihin omaksi toiminnokseen oikeusavun ja edunvalvonnan rinnalle ja talous- ja velkaneuvonnan kehittäminen ja toiminnan ohjaus, johdon ja valvonta tulisi siirtää oikeusministeriölle. Selvityksen mukaan valtion rahoitus talous- ja velkaneuvonnan järjestämiseen on riittämätön, organisaatio hajanainen eivätkä asukkaan ole tasavertaisessa asemassa neuvonnan saatavuuden ja laadun suhteen.

Hallitusohjelman kirjauksen mukaan etsitään tarkoituksenmukainen tapa yhtenäistää talous- ja velkaneuvonnan palveluja. Myös kuluttajapoliittisessa ohjelmassa, josta on tehty valtioneuvoston periaatepäätös vuosille 2012–2015, todetaan, että talous- ja velkaneuvonta valtiollistetaan.

Työ- ja elinkeinoministeriö on jo aiemmin esittänyt kantanaan oikeusministeriölle, että talous- ja velkaneuvonta tulisi siirtää oikeusaputoimistojen yhteyteen 1.1.2014 alkaen nykyresurssein. Ministeriön näkemys edelleen on, että tehtävien ja resurssien siirrossa oikeusministeriön hallinnonalalle tulisi edetä mahdollisimman nopealla aikataululla, jos siirto ei ole mahdollista aiemmin esitetyn aikataulun puitteissa.

Pekka Timonen
yljohtaja

Johanna Lähde
hallitusneuvos

JAKELU	OM / Kirjaamo TEM / Kirjaamo TEM / Pasi Järvinen
TIEDOKSI	kansliapäällikkö Erkki Virtanen